

L'AEFiQ: Curie Soci d'Honor de l'IECBV - Agraïment

És un plaer agrair en nom de totes les sòcies, socis i simpatitzants de l'Associació per a l'Ensenyament de la Física i la Química – Curie (AEFiQ-Curie) la distinció que ens ha fet l'Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó (IECBV). Aprofitaré l'avinentsa per fer explícits alguns pensaments i sentiments que he anat rumiant al llarg dels anys de participació en les dues associacions, l'Institut i la Curie.

Mai m'han agradat els protagonismes i menys encara en actes públics. Els que em coneixen saben que donaria diners (fins i tot en aquests temps de crisi econòmica) per estar ben lluny ara mateix d'aquest faristol públic. En altres ocasions he enviat alguna ambaixadora però aquesta vegada, per consideració als amics de la Curie i, sobretot, per respecte a l'Institut, no he volgut escapolar-me'n.

Admiracions

De jove m'emmirallava davant d'algunes persones, d'organitzacions o d'institucions. I quasi sempre he tingut la sensació que quan hi arribava no n'hi havia per a tant, que les persones que m'hi trobava no estaven a l'alçada que havia imaginat. Potser un exemple de la dita que fa que *La gespa del veí sempre sembla més verda*.

Però haig de confessar que amb l'Institut d'Estudis Comarcals això mai no m'ha passat: la Curie té molt a aprendre de l'Institut, i la meua admiració per la vostra tasca i el vostre saber fer va sempre en augment.

Preconceptes

Els docents sabem que cal explicitar els preconceptes dels alumnes si volem fer-los avançar en el coneixement. Jo n'he tingut uns quants, de preconceptes (o prejudicis) pel que fa a la "cosa" pública. N'esmentaré tres:

- Actes formals
- Sodoma i Gomorra
- Gestors i líders

L'Institut ha fet que m'adonés dels meus preconceptes errats, amb els vostres rituals i el vostre excel·lent treball en equip.

- Sobre els actes formals, com el que ens ha congregat hui

Vaig viure molts anys contra el sistema, contra l'ampul·lós, encarcerat i buit món formal del franquisme i postfranquisme que encara ens ofega. Per exemple, no vam fer *orla* ni cerimònia de lliurament de títols en acabar la carrera, ni vaig arreplegar recentment la medalla de la Universitat d'Alacant pels anys de servei.

Però cada vegada estic més convençut que els actes formals com aquest de l'Institut són absolutament necessaris per cohesionar una societat i un país. I pense que com a persones compromeses hem comès l'error de deixar els actes formals,

incloses moltes festes i activitats socials, en mans d'uns pocs que les han manipulades cínicament pels seus interessos, destructors del nostre país.

- **Són suficients 10 persones per salvar un poble**

Diu la Bíblia que una vegada Deu va accedir a salvar Sodoma i Gomorra del càstig diví si es trobaven almenys 50 persones justes... o 20...o, finalment, només 10. He constatat en pell pròpia que 10 persones no en són prou. N'hem de ser molts més, a la Curie, a l'Institut, a tot arreu, per salvar el nostre poble que sembla deixat de la mà dels deus.

- **Calen bons gestors, i cal deixar a altres la imatge pública, el lideratge...**

Crec que no calen només gestors. Constate dia a dia aquesta preconcepció errada en la política dels Països Catalans: quines persones tan grises, per no fer servir altres qualificatius. Crec que són fonamentals persones amb idees de país, no "gestors", persones que sàpiguen transmetre projectes i engrescar-nos a tots en la construcció d'una societat i d'un país que "està per fer" i on "tot és possible".

Foscors i clars

En el món, de vegades apassionant i sovint frustrant de l'ensenyament i de l'aprenentatge, en què es mou la Curie, sempre he tingut la sort d'estar envoltat de col·legues professionalment excel·lents, i bons amics. Els esmentaria un a un però som gairebé 300 socis i simpatitzants, principalment del País Valencià, però també del País Basc, Catalunya, Galícia, Mèxic, Perú, Colòmbia, Xile i d'alguns indrets de l'estat espanyol. Recentment, i gràcies a la col·laboració de l'Institut d'Estudis Comarcals, la Curie ha fet el salt fora de la Universitat d'Alacant. No hem sabut, però, fer que es propague encara més la Curie a altres comarques del país, com ara a València ciutat, o al nord del País Valencià.

La Curie fa de llavor i d'aixopluc perquè molts socis hi desenvolupen activitats ben interessants per a la seua tasca professional, sovint premiades. La Curie vol integrar, relacionar, ficar fonaments, *no "fer" coses, sinó facilitar que les persones les puguin fer per elles mateixes*. La Curie vol contribuir a la difusió del coneixement, de la cultura científica del país, amb el benentès que¹: *"No es pot forçar el creixement d'una planta estirant-ne les fulles... Només podem crear la infraestructura en què pugua prosperar."*

La societat actual té molts dèficits (d'usos democràtics, de coneixement de la cultura pròpia, de formació científicotècnica, etc.) i sent tristor pel país que estem deixant als joves: un model econòmic i social insostenible, corrupció política, una enorme incompetència en tots els àmbits i, en particular, un sistema d'ensenyament i apre-

---

¹ Etienne C. Wenger (1952-) teòric de l'educació que va formular (amb Jean Lave) la teoria del coneixement situat, i treballs sobre les comunitats de pràctica.

mentatge molt deficient, irresponsable i rígid, com es pot comprovar amb qualsevol mesura absoluta o comparativa que prenguem.

És cert que el món que viuen els nostres alumnes, nadius digitals en una societat interconnectada, és millor que el que van viure els nostres pares o nosaltres mateixos, en termes de salut, prosperitat econòmica, accés a l'ensenyament, etc. Però també és cert que el món actual, i el País Valencià en particular, és molt pitjor del que podria ser en aquest moment. I en això tenim tots una gran responsabilitat.

Tanmateix, és difícil imaginar què seria de la nostra societat sense l'Institut d'Estudis Comarcals i sense la Curie, sense ACPV, sense El Tempir, sense La Cívica d'Alacant... i tantes altres associacions que mantenen viva l'ànima del país, la torxa de la racionalitat, des de l'esforç col·lectiu, des del debat i l'intercanvi d'experiències i de coneixements.

La Curie vol continuar emmirallant-se en l'Institut i aportant la seua saba a l'esforç comú per conservar la nostra memòria, les nostres paraules i el nostre present.

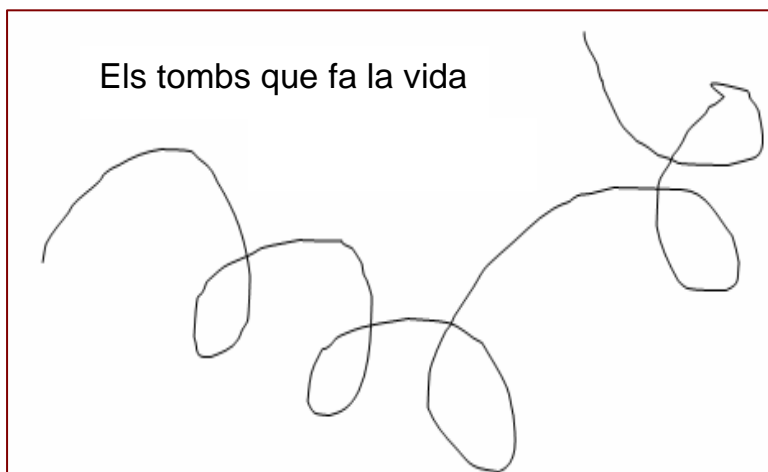
La baldufa invertida: una metàfora social

I, per acabar, no puc resistir la temptació d'exercir com a allò que sóc: físic i mestre. La vocació de l'Institut és fer i difondre la cultura que es fa al Baix Vinalopó. La vocació de la Curie és fer i divulgar la cultura científica, la manera que té la ciència de mirar el nostre entorn per fer-nos més lliures, per deslliurar-nos de supersticions, de "veritats de fe" i de "religions" que de vegades també prenen la forma de teories econòmiques o polítiques.

La ment humana funciona a força de metàfores. Els conceptes més bàsics es fixen per la nostra experiència i esdevenen abstractes mitjançant analogies. Moltes metàfores conceptuals estan lligades a activitats quotidianes: "digerim" continguts, "ens apropiem" d'idees, "veiem" clars uns arguments, trobem difícil "d'empassar-nos" algun raonament, etc.

Faré ara una metàfora sociopolítica a partir d'un joguet que tots coneixem: la baldufa. La vida de les persones i de les associacions és com la de les baldufes: estem sempre en moviment, perquè si ens aturem caiem i perdem el tren. Els tombs que fa la vida s'assemblen als de la baldufa, que fa tres tipus de moviments:

- fem moviments ràpids sobre nosaltres mateixos, com a individus: hem de viure el dia a dia, i resoldre vertiginosament els problemes que se'ns presenten;
- fem moviments més lents al voltant dels problemes del nostre país, un moviment de precessió titubejant;

- i fem, també, moviments col·lectius en cercles irregulars, amb la resta de la Humanitat, que sovint semblen erràtics però que tenen avenços si els observem a escala històrica.

Tanmateix, podem modelitzar la vida d'una altra manera, amb l'ajut de la baldufa *invertida*. En girar, al cap d'un temps de friccionar, la part més pesant de la baldufa es posa al damunt, desafiant la gravetat.

Un foto de 1951 mostra dos grans científics captivats per la joguina, Wolfgang Pauli (químic) i Niels Bohr (físic), que ens han ensenyat als curies i a tothom a mirar el món d'una manera nova. (Nota: En alçar-se, la baldufa gira en sentit contrari).

La baldufa invertida evoluciona com la vida: comencem confusos, ens inclinem a tort i a dret fins que, amb el suport i l'empenta d'amics i companys (l'Institut, la Curie), aconseguim alçar el vol i trobar el camí més dret que ens permet veure, viure i avançar des de la perspectiva adequada.²

Re-agraïment

Al temps que torne a agrair l'IECBV en nom de tots els *curies* i en el meu personal, per la distinció que ha fet a la nostra associació, vull reafirmar el nostre compromís pel país i la cultura, totes les cultures, que continuarem impulsant encara més, de la mà de l'Institut.

Elx, 28 de novembre de 2009

² Si voleu llegir sobre la física de la baldufa invertida mireu, per exemple, en http://www.baldiri.org/fq/treballs_recerca/baldufes%20i%20rattlebacks/Les%20baldufes%20i%20els%20rattlebacks,%20molt%20m%C3%A9s%20que%20simples%20joguines.doc, <http://www.fysikbasen.dk/English.php?page=Vis&id=79>, <http://home.frognet.net/~ejcov/tippetop.html>